

zwei Bedd. und machen das Wort zum masc.). V. 16. a. a. O. (= प्रणिधि).
Kām. Nīris. 12, 35. fg. — Vgl. चित्र°, दूर°, पाक° (in den Nachträgen),
पार्थ°, बक्ति°, ब्रह्म°, यज्ञ°, यथासंस्थम्.

संस्थाव (von संस्था) n. das Formsein, das Gestaltetein: व्यक्ति°
Bhāg. P. 3, 26, 39.

संस्थान (von स्था mit सम्) 1) adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 13, 6691.
als v. l. für सस्थान Siddh. K. zu P. 5, 4, 10. — 2) m. pl. N. pr. eines
Volkes MBh. 6, 2097. — 3) n. am Ende eines adj. comp. f. स्था. a) das
Sichbefinden an einem Orte: दूर° (कोशस्य) Spr. (II) 134. भूमिसंस्थानज्ञं
फलम् Verz. d. Oxf. H. 13, 6, No. 59. — b) das Bestehen, Dasein, Vor-
handensein: अक्षरात्र° Mārk. P. 16, 52. प्राञ्चदे ऽभिव्यक्तैर्भूदाद्यवय-
वानां पिण्डादिकार्यात्तद्रूपेण संस्थानम् Çāñk. zu Brh. År. Up. S. 34. Exi-
stenz, Leben: यत्किञ्चित्कर्म मानुष्यं संस्थानाय प्रदृश्यते MBh. 13, 2424.
— c) das Verharren in so v. a. treues Befolgen: श्रुतिस्मृत्यर्थ° Kām.
Nīris. 2, 26. — d) Aufenthaltsort, Wohnort Nir. 7, 5. ब्रह्मणा: Kaush. Up.
1, 3, 5. वध्यघातिनाम् MBh. 1, 6727. गतिदेवतसंस्थाना (वसुधा) 12, 5340.
पुरंदरस्य 13, 545. रुद्रस्य R. 4, 44, 52. VP. 1, 2, 53 (= आकृति Comm.).
— e) ein öffentlicher Platz in einer Stadt M. 8, 371. MBh. 12, 2602.
6105 (vgl. M. 8, 371). 14, 1905 (eine von Nilak. erwähnte richtige
Lesart für संस्थान). R. 1, 5, 7 (3 Gorr.). R. Gorr. 2, 48, 19. 94, 19. =
चतुष्पथ AK. 3, 4, 18, 126. fg. H. 986. an. 3, 431. Med. n. 147. Halāj.
2, 134. — f) Gestalt, Form, Aussehen (häufig in Verbindung mit रूप)
MBh. 1, 5078. 2, 431. 1816. 3, 10826. 11017 (S. 570; zu schreiben वे-
दीसं°). 5, 4079. 6, 480. 12, 2412 (मायासंस्थानम् st. भार्यासंस्थानम् ed.
Bomb.). 6901. 13, 3245. 3506. 14, 187. Hariv. 3929. 7633. 10072. गते
स्वभावसंस्थानं लोके 12304. R. 1, 16, 32. 5, 21 in der Unterschr. 31,
29. 32, 3. 5. Spr. (II) 1834. Kāraka 2, 1. 3, 7. 8, 5. Suçr. 1, 289, 7. 299,
4. Çāk. 126. Varāh. Brh. S. 2, S. 4, Z. 16. S. 6, Z. 16. 3, 17. 4, 8. 18.
11, 26. fg. 26, 2. 33, 4. 35, 1. 50, 7. 66, 1. 82, 3 (सु° adj.). Mārk. P. 23, 34.
54, 8. 58, 2. 61, 1. 91, 13. 119, 9. Bhāg. P. 2, 8, 3. 3, 9, 28. 5, 1, 41. 5, 30.
10, 6. 20, 1. 23, 4. 6, 1, 5. 12, 12, 16. Verz. d. Oxf. H. 202, a, 43. Lalit.
ed. Calc. 122, 24. WEBER, Vāśasūtrī 224, 4 v. u. Sāh. D. 4, 15. 8, 5. SAR-
VADARÇANAS. 51, 14. 130, 12. Vedāntas. (Allab.) No. 130. KUSUM. 16, 21.
Ind. St. 10, 280. चौरैश्चानेकसंस्थानैः M. 9, 261 (vgl. Kām. Nīris. 12, 35).
भारतं वर्षं चतुःसंस्थानसंस्थितम् in vierfacher Form Mārk. P. 57, 58. संस्थान
= रूप Trik. 3, 3, 268. = आकृति H. an. Med. = संनिवेश AK. H. 1516.
H. an. Med. Halāj. 4, 93. — g) eine schöne Gestalt, — Form: गन्ध-
संस्थानसंपन्न (पुष्प) MBh. 3, 11073. 5, 727. स्त्र° adj. des schönen Aussehens
beraubt R. 3, 73, 18. — h) Symptom einer Krankheit Verz. d. Oxf. H. 312,
a, No. 745. Suçr. 1, 36, 13. = चिह्न Aśāpāla im ÇKDr. — i) Beschaffen-
heit, Natur, Wesen Verz. d. Oxf. H. 12, b, 8. Bhāg. P. 3, 7, 38. 27, 28. —
k) Gesamtheit, das Ganze: आकृतिरवयवसंस्थानविशेषः, साम्नादिसं-
स्थानविशेषो लिङ्गम् GOLD. Mān. 154, a. Bhāg. P. 1, 3, 3. 3, 11, 32. — l)
Abschluss Çāñk. Çñ. 5, 14, 2. 8, 12, 9. Lāṭj. 10, 16, 1. Drāh. 9, 13, 23. —
m) Ende, Tod Trik. H. an. Med. — Vgl. अन्तर° und सांस्थानिक.

संस्थानचारिन् adj. MBh. 1, 7044 (hier ausserdem नृषु fehlerhaft für
त्रिषु) und 3, 14113 fehlerhaft für सस्थानुचारिन् mit dem Unbeweg-
lichen und Beweglichen. Vgl. संस्थानुचारिन्.

संस्थानवत् (von संस्थान) adj. 1) da seiend, vorhanden: यानि (भूष-
णानि) चैव विमुक्तानि तथा संस्थानवन्ति च R. 5, 19, 13. — 2) verschie-
dene Gestalten habend: संस्थानवत्यः संस्थाश्च (Späher) कार्याः कार्यप्रसिद्धये
Kām. Nīris. 12, 35; vgl. M. 9, 261.

संस्थापक (vom caus. von स्था mit सम्) nom. ag. 1) der da festsetzt,
in Kraft setzt: धर्म° PANĀR. 3, 8, 8. — 2) etwa der einem Dinge eine
best. Gestalt giebt: खण्ड° etwa der Figuren aus Zucker bildet R. Gorr.
2, 90, 27.

संस्थापद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 312.

संस्थापन (vom caus. von स्था mit सम्) 1) n. das Befestigen: धारा°
Suçr. 1, 28, 1. das Aufstellen, Aufrichten: अन्न° MBh. 4, 5 in der Unter-
schr. eines Götterbildes Varāh. Brh. S. 60, 15. — 2) n. das Festsetzen,
in Kraft Setzen, Bestimmen: धर्मस्य Bhāg. P. 10, 33, 27. धर्म° Buag. 4,
8. MBh. 7, 8241. 14, 1575. Hariv. 2215. Verz. d. Oxf. H. 253, b, 21. LA. (III)
87, 15. Z. d. d. m. G. 6, 97, 15. अर्थ° des Preises M. 8, 402. — 3) f. आ
das Aufrichten, Ermuntern, Muthmachen: प्रियतमा विरक्तानुराणाम्
Mṛkēh. 43, 18.

संस्थाप्य (wie eben) adj. 1) zu stellen: वषे unter Jmdes (gen.) Bot-
mässigkeit Spr. (II) 808. dem Platz geschafft werden kann: राज्यव्यवस्था
यावच्च पितामह्याश्च वृत्तयः । उःस्थिताः प्रत्यभासन्त (so ist zu lesen) सं-
स्थाप्यास्तस्य चेतसि ॥ so v. a. so lange es den Anschein hatte, als wenn
sie in seinem Herzen noch einen Platz finden würden, Rāśa-Tar. 6, 327.
— 2) abzuschliessen: यज्ञ TS. 2, 6, 4, 6. — 3) mit einem beruhigenden
Klystier (vgl. आस्थापन) zu versehen Kāraka 8, 5.

संस्थावन् (von स्था mit सम्) adj. was sich zusammenbefindet: संस्था-
वोना पवयसि R.V. 8, 37, 4. nach Sāh. die beiden Welten.

संस्थावयववत् (von संस्था + अवयव) adj. eine Gestalt und Glieder
habend Bhāg. P. 2, 8, 8.

संस्थानुचारिन् MBh. 7, 372 (Nilak. verbindet सम् mit dem voran-
gehenden पश्यामस्) fehlerhaft für संस्थानुचारिन् mit dem Unbeweglichen
und Beweglichen; vgl. संस्थानचारिन्.

संस्थित s. u. स्था mit सम्.

संस्थितयज्ञम् n. Schlussspruch nebst zugehöriger Spende (sonst समि-
ष्टयज्ञम्) Çat. Bb. 9, 5, 4, 29. Ait. Br. 1, 11. Kāṭh. 29, 3.

संस्थितकाम m. Schlussopfer Kauç. 3. 6. 47. 80. 140.

संस्थिति (von स्था mit सम्) f. 1) das Zusammensetzen mit, Verei-
nigung: मित्रेण Spr. (II) 5390. यथा नदीनदाः सर्वे सागरे यासि संस्थि-
तिम् । एवाम्प्रमिषाः सर्वे गृहस्थे यासि संस्थितिम् ॥ M. 6, 90 = MBh.
12, 10860. त्वपि माित्रजुष. 5, 1. das Stehen auf: केशभस्मनुषाङ्गार्कपालेषु
Jāśn. 1, 139. das Verweilen bei, in: भवित्री नक्ति ते नुद्र जनमध्येषु संस्थि-
तिः MBh. 10, 733. गच्छतीह गतिं मर्त्या देवलोके च संस्थितिम् 14, 436.
न कुर्यात्तत्र संस्थितिम् Spr. (II) 3862. एकत्रामनसंस्थितिः das Zusam-
mensitzen 1363. अरुन्तत्राणो कालावयवसंस्थितिः Bhāg. P. 3, 7, 33. —
2) das Bestehen so v. a. Dauern, Verharren im selben Zustande: दीपस्य
Spr. (II) 5989. नास्ति कालस्य संस्थितिः Hariv. 3339. so v. a. Möglich-
sein: धर्मार्थकाममोक्षाणां प्राणाः संस्थितिकेतवः Spr. (II) 3124. चारसंस्थि-
त्यै Kām. Nīris. 12, 36. so v. a. Dasein, Vorhandensein: विनैषां व्युष्टि-
संस्थितिम् Mārk. P. 16, 45. नवमः (पुत्रः) केतुमालश्च तन्नामा वर्षसंस्थितिः